

Polityczność psychoanalizy

Freud – Lacan – Žižek

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu śląskiego
KATOWICE 2014

Polityczność psychoanalizy

Freud – Lacan – Žižek

Publikacja dofinansowana ze środków Funduszu na badania i prace rozwojowe dla młodych naukowców i doktorantów Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego.

NR 3286

Polityczność psychoanalizy

Freud – Lacan – Žižek

Pod redakcją

KRZYSZTOFA KŁOSIŃSKIEGO

i

DAWIDA MATUSZKA

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2014

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ
Marek Piechota

Recenzent
Agata Bielik-Robson

SPIS TREŚCI

- 9** *Krzysztof Kłosiński, Dawid Matuszek*
Lacaniści i polityczność

I. ZAŁOŻENIA

- 17** *Mladen Dolar*
Freud i polityczność
- 41** *Paweł Dybel*
**Rozterki podmiotu politycznego radykalnej lewicy,
czyli Žižek pod bramą rewolucji**
- 77** *Jan Sowa*
**Wielość jako podmiot demokratycznych rewolucji.
Kilka wniosków z psychoanalizy zbiorowego głosu**
- 97** *Bartosz Kuźniarz*
O mocy myślenia. Rozbiór psychopolityczny
- 115** *Michał Rauszer*
**Terapia polityczna. Psychoanaliza a projekty
radykalnej krytyki społecznej**
- 139** *Andrzej Leder*
**Figura ojca w polu podmiotowym
Europy Zachodniej i postkomunistycznej**

II. INTERPRETACJE

- 149** *Dawid Matuszek*
Rewolucja przez małe a
- 169** *Jan Potkański*
Przeciw lacanowskiej prawicy
- 193** *Przemysław Tacik*
**Mesjańska (bez)nadzieja nowoczesności:
Hegel, marksizm, psychoanaliza**
- 219** *Bartosz Wójcik*
Žižka powrót do Hegla
- 237** *Agata Tymczyszyn, Mateusz Burzyk*
**„Być albo nie być”? Problematyczność wolności
w dyskursie psychoanalitycznym i politycznym**
- 251** *Dariusz Mężyk*
Psychoza jako ekstensywny wymiar ideologii

III. UŻYTKI

- 265** *Wiktor Marzec*
**Psychoanaliza dyskursu? Wstępne uwagi
o problemach z procedurą badawczą
w „postpsychoanalitycznych” naukach społecznych**
- 283** *Grzegorz Czemieli*
**Psychoanaliza *polis*. Przyczynek do badań
nad przestrzennymi praktykami politycznymi**
- 301** *Agnieszka Doda-Wyszyńska*
Współzależnienie w psychoanalizie? Psychoanaliza jako towar
- 313** *Agata Sitko*
**Koniec tradycyjnego podziału genderowego –
posthumanizm a Freudowskie i Lacanowskie kategorie płci**

333 *Wojciech Śmieja*
Queerowanie Freuda, queerowanie Lacana?
O queerowo-psychoanalitycznych użytkach i nieużytkach

347 *Tomasz Kaliściak*
(Bio)polityka płci na podstawie przypadku Schrebera

IV. ZDERZENIA

361 *Ondřej Krochmalný*
Estetyczny rodowód nieświadomości: Rancière i Freud

373 *Maciej Nowak*
**O polityczności zmysłowego ciała globalnego,
czyli retroaktywne przerzuty przez cyfryzację**

403 *Krzysztof Grudnik*
Okultyzm, polityka, psychoanaliza

417 *Łukasz Atowski*
Psychoanalityczny modus organizacji podmiotu

435 *Michał Kłosiński*
Jeana Baudrillarda krytyka schizoanalizy

449 *Anna Filipowicz*
**Od deleuzjańskiego stawania-się-zwierzęciem do teologii
politycznej bliźniego. Poetyckie gry z psychoanalizą
w utworze *Chodźcie do mnie wiewiórki* Jarosława Marka
Rymkiewicza**

481 Indeks osobowy

Lacaniści i polityczność¹

W rozmowie z Derekiem Attridge Jacques Derrida zauważył, że literatura jest przestrzenią, która „z zasady pozwala powiedzieć wszystko. [...] zerwać z zakazami, wyrwać się, wyswobodzić, na każdym polu, gdzie prawo może zrzec się prawa”². Podobnie jak literatura, psychoanaliza jest taką dziwną instytucją, która umożliwia każdemu powiedzenie wszystkiego w dowolny sposób. O czym nie można mówić, o tym trzeba mówić – to jej zasadnicza teza. Psychoanaliza pozwala powiedzieć wszystko. Ale wszystko to za mało. Wszystko to fikcja, a przecież „swoboda powiedzenia wszystkiego jest potężną bronią polityczną, taką jednak, którą można natychmiast zneutralizować pod postacią fikcji”³. Dlatego psychoanaliza dąży do konfrontacji z tym, co realne. Wierzy, że tylko na skutek traumatycznego spotkania z realnością podmiot zideologizowany może przekształcić się w podmiot upolityczniony, względnie suwerenny i faktycznie wolny. Bez tego spotkania nie ma mowy o żadnym prawdziwym akcie politycznym – psychoanaliza pozwala rozpoznać jego źródła i konsekwencje. I pozwala działać.

Psychoanaliza dokonuje radykalnego zerwania z płynącą z Oświecenia racjonalizacją polityczności jako sfery społecznej umowy czy społecznych negocjacji pomiędzy wolnymi podmiotami.

- 1 Praca naukowa finansowana ze środków Narodowego Centrum Nauki realizowana w ramach projektu *Męskość w literaturze i kulturze polskiej od XIX wieku do współczesności*. Projekt nr 2013/08/A/HS2/00058.
- 2 J. Derrida, D. Attridge: *Ta dziwna instytucja zwana literaturą*. Tłum. M. P. Markowski. „Literatura na świecie” 1998, nr 11–12, s. 180.
- 3 *Ibidem*, s. 182–183.

Jak powiada Mladen Dolar w artykule o polityczności u Freuda⁴, to, co społeczne, zapisuje psychoanaliza wewnątrz jednostki, tkwi ono więc tam niby w łupinie orzecha, otwierając możliwość „uniwersalnej i wszędybylskiej” obecności polityki w podmiocie. Skąd więc konkluzja, że polityka występuje rzadko, że nie jest prawdą slogan mówiący, że wszystko jest polityczne? Metaforyka, jaką posługuje się Dolar, chcąc uchwycić relacje polityki i psychoanalizy, jest przestrzenna. Polityka miałaby, wedle takiego opisu, zawierać się w pewnym „siedlisku” (*site*), w pewnym „miejscu” (*locus*), w pewnej „przestrzeni” (*space*), wewnątrz podmiotu. A psychoanaliza miałaby owo miejsce „opisywać” w takim oto znaczeniu, w jakim mówimy o opisywaniu okręgu. Byt psychoanalizy byłby więc pograniczny, a jego stawką byłoby przekraczanie owej wyznaczonej przez siebie granicy, jeden krok za daleko a znajdowałaby się już poza sobą, wchodząc w obszar nieswój, rządzący się inną logiką. Tym, co oba obszary wiąże, jest więc zarazem to, co je rozdziela. Ale psychoanaliza się od takiego kroku powstrzymuje, jest to więc krok, którego zabraknie tam właśnie, gdzie powinno się go postawić.

Bardzo ważne jest to, co mówi Dolar o Freudzie, o unikaniu przezeń upolitycznienia rozważań o społeczeństwie na korzyść mówienia o „grupie, masie, kulturze, cywilizacji” (s. 17). Co prowadzi do dwuznaczności równoczesnego, nieoddzielnego mówienia o społecznym i politycznym. Jakby między obydwooma obszarami nie było szycia, szwu, lacanowskiego „przepikowania”. A to ono właśnie stanowi ów „krok za daleko”, przebicie ciągłości, zmianę, akt, „rdzeń” tego, co polityczne.

Tym właśnie jest polityka (przytaczamy prawie dosłownie formuły Dolara): o jeden krok za daleko, rozwiązanie dwuznaczności, zaproponowanie więzi temu, co niezwiązane, zaangażowanie się z całą ufnością w zdarzenie, zamiana negatywnego uwarunkowania w pozytywny projekt, ruch, partię, bój... A psychoanalityczne opisanie przestrzeni polityki, określenie samego rdzenia polityczności, tym się charakteryzuje, że nie jest opisem neutralnym, obiektywistycznym, ale właśnie domaga się tego jednego kroku za daleko, wzywa do polityki. Nigdy tego kroku, tego wkroczenia w siedlisko polityki nie robiąc (*„without ever quite stepping into this site itself”*, s. 28). Pozostając w zawieszeniu między stabilizacją porządku instytucjonalnego (*„the best arrangement of the existing subjects and institutions”*, s. 22), a ekscesem, subwersją, zdarzeniem...

4 M. Dolar: *Freud and the Political*. „Unbound: Harvard Journal of the Legal Left” 2008, Vol. 4:15. Przekład w niniejszym tomie.

W książce mówiącej o związku Lacana z tym, co polityczne, Yannis Stavrakakis⁵ rozpisuje to samo napięcie między psychoanalizą a polityką na dwa rejestry: symbolicznego i realnego (*le Réel*). W symbolicznym świecie realnej polityki (*the world of politics*) mamy do czynienia z konstrukcją społeczną, z próbą symbolizacji tego, co realne (*le Réel*), w obszarze polityczności (*the political*) nie tyle z realnym (*le Réel*) jako takim, ile z ekwiwalentem realnego, z jego „szczególną modalnością”, z jedną z form spotkania z realnym. Po jednej stronie mamy więc mechanizmy metaforyczno-metoniczne, punkty przepikowania, którym oparcie dają fantazmatyczne ramy obiecujące spójność na poziomie wyobrażonego, obiecujące zakotwiczenie w rzeczywistości. Po drugiej cięcie, brak, jak mówi Stavrakakis, „konstytutywny brak”, tkwiący pośród naszych fantazmatycznych przedstawień społeczeństwa, który zagraża wszelkim symbolizacjom tego, co społeczne. Społeczno-polityczne jest zatem owym polem bezustannej gry (*„an unending circular play”*, s. 74) między możliwością i niemożliwością, konstrukcją i destrukcją, przedstawieniem i jego brakiem, artykulacją i przemieszczeniem, rzeczywistością i realnym. A polityczność (*the political*) stanowi moment, w którym ontologiczna niemożliwość realnego oddziałuje na rzeczywistość społeczno-polityczną, moment pierwotny, poprzedzający wszelkie próby i obietnice zasypania konstytutywnego braku. Spotkanie z realnym jest bowiem możliwe za pośrednictwem plaży wszelkiej konstrukcji.

W książce o Žiżku i polityce Matthew Sharpe i Geoff Boucher⁶ kładą nacisk na konstytutywny charakter ideologicznych fantazmatów kształtujących, zdaniem ich bohatera, materię polityczności. Oznacza to, w najwyższym stopniu, rezygnację z racjonalizacji tego, co polityczne. Žiżka teoria ideologii oparta na nauce Lacana podkreśla rolę, jaką odgrywają fantazmatyczne wierzenia podmiotów wspierające się na transgresyjnej rozkoszy towarzyszącej praktykowaniu ideologii. Świadome postawy owych podmiotów, ich artykułowane wprost ideały, wyrażające się poprzez *signifiants-maitres* w rodzaju „demokracji”, „wolności”, „równości”, są podszyte takimi fantazjami, które przywiązują owe podmioty do różnych formacji politycznych zazwyczaj odległych od podobnych ideałów. Stąd dramatyczna alternatywa na końcu książki zarysowana w opisie dwóch opcji. „Od samego początku dokonane

5 Y. Stavrakakis: *Lacan and the Political*. London – New York 1999.

6 M. Sharpe, G. Boucher: *Žižek and Politics. A Critical Introduction*. Edinburg 2010.

przez Žižka nowe ujęcie sposobu w jaki ideologia trzyma w uchwycie podmioty, kształtując ich najgłębsze fantazje, pozostawia mu dwie teoretyczne opcje” (s. 221).

Pierwsza, pooswieceniowa, wytyczałaby cel działań politycznych jako przekształcenie społeczeństwa zmierzające do jego samookreślenia się czy też autonomii. Przypomina to, mówią nie bez ironii autorzy książki, optymistyczną wiarę wczesnego Freuda, że można za pośrednictwem kuracji poprzez mowę (u Lacana symbolizacji) wyleczyć nerwice współczesnych, ukazując im, jak są podporządkowywani manipulującym nimi reżymom. Byłaby to zatem krytyka ideologii w klasycznym kształcie prowadząca do świata od ideologii wolnego, wolnego także od fantazmatów obrazujących „naszą” skradzioną przez Innego rozkosz.

Druga opcja, świadoma irracjonalności zaangażowania politycznego, wiedzie ku niespodziewanie konserwatywnym, „reakcyjnym” wnioskom. „Biorąc pod uwagę, jak głębokie i nieświadome jest irracjonalne przywiązanie podmiotów do władzy, równym szaleństwem jest traktowanie nowych reżymów jako niewspierających się na owym irracjonalnym odwołaniu do namiętności, lęków i fantazji podmiotów” (s. 221).

Zarazem przecież, podkreślają autorzy *Žižek and Politics*, zapośredniczone przez Lacana odczytanie podmiotu kartezjańskiego pozwala pod warstwami „symbolicznych mandatów”, czyli ról społecznych, a potem „symbolicznych mylnych tożsamości” (tak można by przełożyć słowo *misrecognition* oznaczające „pomyłkę w rozpoznaniu tożsamości” czegoś lub kogoś, w naszym wypadku w rozpoznaniu własnej tożsamości jako ofiary „okradzionej z rozkoszy” przez innych) uchwycić „pewną negatywność jako podstawę naszych postrzeżeń i aktów mowy” (s. 219). Jest nią podmiot jako pewna luka, rozstęp, szczelina (*a gap*) „w »substancji« społecznej czy też językowej (by użyć terminu Hegłowskiego) albo w »Innym« (by użyć terminu Lacanowskiego), posiadająca w swej zasadzie zdolność do wycofania się z – czy do »odcięcia się« od – najgłębszych zobowiązań podtrzymywanych przez swojego Innego, przez nasze polityczne reżymy” (s. 219).

I właśnie owa negatywność stanowiąca stopień zero podmiotu tworzy warunki możliwości dla przeciwstawionej polityce polityczności (*the political*). Jak pisze Marcus Pound w swoim (bardzo) krytycznym wprowadzeniu do myśli Žižka: „Negatywność stanowi moment konstytutywny dla aktu, bez którego ów akt nie może mieć miejsca. Oto, co znaczy *odciąć się od fantazji*: objąć ową negatywność, jaka wyjawia się poprzez destrukcję czyichś symbolicznych podstaw, tak aby można było

działać [*act*] w sposób niewpisujący się w neurotyczne utożsamienia czy istniejącą ideologię” (s. 82)⁷.

Czy nie znaleźliśmy się tu już o jeden krok za daleko? Czy nie przekroczyliśmy granicy dzielącej pole psychoanalityka od teologii politycznej? Trafiając w obszar sporów Žižka z Alain'em Badiou wokół świętego Pawła, czy jego dyskusji teologicznej z Johnem Milbankiem? W swojej recenzji z książki Pounda Rex Butler wskazuje na radykalne zerwanie tak rozumianej polityczności z polityką, do której z owego miejsca, z owego siedliska, z owej przestrzeni, jaką psychoanaliza opisuje, powstrzymując się wszak od jednego kroku za daleko, powrót jest niemożliwy. „Z powodu tego nihilizmu, tego nacisku na przemoc dla niej samej i realnego jako niepoznawalnego, Žižek pozostaje niezdolny do wzięcia pod uwagę jakiegokolwiek projektu politycznego, pozostaje utkwiony w powtarzającym się cyklu prawa i jego transgresji”⁸.

Jak zaznaczyliśmy na początku, pierwsze przykazanie psychoanalizy brzmi: jesteś zobowiązany do mówienia wszystkiego. Jednak czy wszystkim i wobec wszystkich? Ostatecznie psychoanaliza zajmuje się głównie tym, co nie pasuje, podmiotem w podmiocie wykraczającym poza podmiot (J. Lacan⁹). Jej domeną są rozkład i dezintegracja, rozbijanie idealizacji i identyfikacji, odsłanianie fantazmatu, przywracanie podmiotu jego pierwotnej pustce. Zatem czy tę podmiotową pustkę można wypełnić/przekształcić/spożytkować za pomocą politycznych środków? A może, jak sugeruje Szymon Wróbel, „dziś psychoanaliza jest nade wszystko kliniką polityki?”¹⁰, podczas gdy polityka przeobraziła się w rodzaj zbiorowej psychoanalizy? I koniec końców, czy można w ogóle mówić o polityczności psychoanalizy? Czy da się psychoanalizę przełożyć na formę politycznej aktywności, skoro w sferze polityki jest ona „przeciwko wszystkiemu, co jest za”¹¹? Podobno bowiem psychoanaliza

7 M. Pound: *Žižek: a (very) critical introduction (afterwords by Slavoj Žižek)*. Cambridge 2008.

8 R. Butler: [review of] *Marcus Pound: Žižek: a (very) critical introduction*. „Philosophy in Review” XXX 2010, No. 4, s. 297.

9 *Forever Freud*. Z Jacques'em Lacanem rozmawia Emilia Granzotto. Tłum. J. Kutyla. W: S. Žižek: *Lacan. Przewodnik Krytyki Politycznej*. Warszawa 2010, s. 189.

10 Sz. Wróbel: *Lektury retroaktywne. Rodowody współczesnej myśli filozoficznej*. Kraków 2014, s. 24.

11 *Lacan a polityka*. Rozmowa z Jacques'em Alainem Millerem. Tłum. J. Waga. „Res Publica Nowa” 2010, nr 4, s. 232.

„operacyjnie usuwa nadzieję”¹², ale czy to naprawdę musi być jej ostatnie słowo?

Niekoniecznie, o czym świadczą zebrane w tym tomie artykuły. Ich autorzy reprezentują różne orientacje (choć dominuje opcja lacanowska) i podejścia – historyczne i analityczne, interpretacyjne i spekulatywne, rekonstrukcyjne i dekonstrukcyjne – składające się na kompleksową mapę, dzięki której czytelnik przekona się, że praktykę psychoanalityczną można wyobrazić sobie inaczej niż tylko jako „szeroko zakrojony projekt edukacji indywidualnej”¹³. Psychoanaliza i polityka do siebie przynależą, choć nigdy do końca się nie schodzą. „Bo nie jest prawdą, że wszystko jest polityczne. Wręcz przeciwnie – polityka to rzadkość. Stanowi towar zdecydowanie deficytowy, zresztą tak samo jak psychoanaliza”¹⁴.

12 *Ibidem*, s. 240.

13 *Ibidem*, s. 225.

14 M. Dolar, *op. cit.*, s. 29.

Indeks osobowy

- Abelove, Henry 334, 335
Abraham-Diefenbach, Magdalena 433
Achmatowa, Anna 475
Adamczak, Marcin 292
Adamiak, Elżbieta 205
Adorno, Theodor W. 206, 219, 226, 233–235,
394, 406, 407, 409, 414, 415, 416
Agamben, Giorgio 36, 79, 291, 354, 466
Ahmadinejad, Mahmoud 380
Akkerman, Abraham 288, 289
Aleksandrowicz, Jerzy 122
Allen, Woody 104, 384
Alsop, Rachel 315
Althusser, Louis 23, 24, 33, 42, 237, 249, 266,
286, 384
Amsterdamski, Piotr 77
Amsterdamski, Stefan 77
Araszkiewicz, Agata 347
Arendt, Hannah 182, 239, 241
Armstrong, David 391
Aron, Raymond 208
Arystoteles 30, 101, 197, 198, 199, 239, 288,
301, 347, 364, 365, 377, 379
Atatürk, Mustafa Kemal 95
Attridge, Derek 9
Augé, Marc 162, 163
August, Oktawian 228, 229
Augustyn z Hippony 104, 239, 408
Avineri, Shlomo 224, 225
Bacon, Francis 473
Badiou, Alain 13, 22, 38, 48, 78, 81, 82, 89,
90, 100, 109, 110, 125, 135, 137, 184, 216,
266, 295, 478
Badmington, Neil 325
Baker, Steve 459–463, 467, 473
Bakke, Monika 457
Balibar, Étienne 31, 50, 143, 144
Ballard, James Graham 436
Banasiak, Bogdan 135, 219, 341, 347, 461
Banksy 297
Barale, Michele Aina 334
Baran, Bogdan 176
Baranowski, Bohdan 115
Barańczak, Stanisław 31
Barthes, Roland 392, 394, 435, 443
Bartoszewicz, Hanna 238
Bataille, Georges 219, 247
Bator, Joanna 44, 152, 220
Baudelaire, Charles 289, 299, 300, 367, 388
Baudrillard, Jean 92, 293, 435–448
Bauman, Zygmunt 92
BAVO 284
Beaufret, Jean 387
Beaulieu, Alain 457, 460, 463, 470
Beck, Ulrich 95
Bednarek, Joanna 118, 119, 151, 181
Bell, David 324
Benhabib, Seyla 84

- Benjamin, Walter 244, 283, 284, 287–289, 293, 294, 298, 375, 376, 387–389, 393, 478
 Bensaïd, Daniel 302
 Bergman, Ingmar 396
 Berlin, Isaiah 238–240, 247
 Bernal, Martin 83
 Bersani, Leo 336, 341, 343, 344, 346
 Besant, Annie 405, 416
 Bielik-Robson, Agata 150, 162, 222, 245, 467, 469, 471, 472, 476, 478
 Bieroń, Tomasz 77
 Blake, William 389
 Bloch, Ernst 163, 262
 Bloom, Harold 171, 189, 219, 478
 Bławatska, Helena 405
 Bobako, Monika 177
 Bobbio, Norberto 77
 Bogart, Humphrey 384
 Bohun, Michał 244
 Bojadżijewa, Iwona 396
 Bollas, Christopher 278
 Borg, Eliza 349
 Borowski, Mateusz 242, 338
 Bouazizi, Mohamed 81
 Bouchard, Donald 166
 Boucher, Geoff 11
 Bourdieu, Pierre 43, 328
 Bracher, Mark 165, 166, 167
 Braid, James 411
 Braidotti, Rosi 314, 315, 323–325, 329–331, 463
 Bravo, Paweł 77
 Brown, Lori 466, 470
 Brown, Wendy 302
 Brunschvicg, Léon 103
 Bullitt, William Christian 17
 Buonarroti, Michelangelo 362, 369, 387
 Burrows, Roger 329
 Burton, Robert 251
 Burzyńska, Anna 284
 Bush, George W. 96
 Butler, Judith 242–244, 313, 314, 337–340, 343
 Butler, Rex 13
 Cabet, Étienne 398
 Caillois, Roger 283
 Callas, Maria 395
 Callon, Michel 117
 Calvino, Italo 283
 Cambell, Timothy 356
 Cameron, David 93
 Cameron, James 129
 Canetti, Elias 349, 350, 357, 358
 Cardoso, Rafael 317
 Carrington, Hereward 413
 Cavallaro, Dani 327
 Certeau, Michel de 79
 Cezar, Gajusz Juliusz 228, 229
 Chalybäus, Heinrich Moritz 225
 Charcot, Jean-Martin 412
 Chertok, Léon 410, 412
 Chevalier, Jacques 103
 Chmielewski, Adam 49, 107
 Chojek, Chris 445
 Chojnacki, Antoni 378
 Chtcheglov, Ivan 292, 293
 Churchill, Winston 386
 Cieśla, Stanisław 95
 Cixous, Hélène 458
 Clément, Catherine 334
 Clinton, Bill 342
 Clynes, Manfred E. 323, 324
 Comay, Rebecca 162, 163
 Corcoran, Steve 137
 Cornell, Drucilla 84
 Cornell, Sarah 458
 Coulter, Gerry 447

- Cox, Christoph 453
 Crabtree, Adam 411, 412
 Critchley, Simon 177, 268, 269
 Crockett, Clayton 222
 Cropsey, Joseph 139
 Crowley, Aleister 404, 414, 415
 Curciu, Anna 83
 Cycon, Marek Tulliusz 139, 143
 Czaja, Dariusz 460
 Czarnacka, Agata 296
 Czekanowicz, Anna 467

 Da Vinci, Leonardo 337
 Dahl, Robert A. 77
 Dante, Alighieri 18
 Darda-Staab, Renata 352
 David, Miles 388
 Davis, Creston 222
 Dean, Tim 336
 Debord, Guy 79
 Dehnel, Piotr 145
 Deleuze, Gilles 30, 87, 88, 122, 135, 175, 184, 185,
 186, 187, 190, 219, 221, 222, 237, 333, 337, 349,
 350, 417, 418, 420, 424–433, 435–442, 444,
 449, 456–463, 466, 468, 473, 474
 Derra, Aleksandra 315, 463
 Derrida, Jacques 9, 42, 91, 202, 219, 226, 237,
 244, 261, 266, 328
 Descombes, Vincent 219
 Dickens, Charles 342
 Diken, Bülent 291, 292
 Dixon, Steve 314, 327, 328, 330
 Djurdjevic, Gordan 415
 Dobrowolski, Robert 177
 Doktor, Jan 235
 Dolar, Mladen 9, 10, 14, 26, 85, 294, 295
 Domańska, Ewa 391
 Dominiak, Tomasz 177
 Donato, Eugenio 298

 Dor, Joel 239
 Dowbor, Ladislau 99
 Drenda, Katarzyna 414
 Drzazgowska, Ewa 433
 Durkheim, Émile 90
 Dybel, Paweł 25, 44, 120, 152, 164, 220, 254,
 313, 314, 320, 322, 348, 413, 454
 Dylan, Bob 388
 Dziurdzik-Kraśniewska, Grażyna 77

 Eagleton, Terry 104, 105, 165
 Eco, Umberto 122, 407–409, 414, 416
 Edelman, Lee 341–343
 Einstein, Albert 25
 Eliot, Thomas Stearns 458, 460
 Engelking, Ryszard 300
 Engels, Fryderyk 70, 92, 128, 212, 213
 Erazm z Rotterdamu 380
 Erbel, Joanna 251
 Eribon, Didier 333, 337, 344–346
 Ernschow, Estera 409
 Esposito, Roberto 356–358
 Evola, Julius 416

 Falski, Maciej 237
 Featherstone, Mike 329
 Feuerbach, Ludwig 90
 Fichte, Johann Gottlieb 208, 383
 Fink, Bruce 124, 150, 156, 169–174, 257, 261, 275
 Fitzgerald, Ella 388
 Fitzsimons, Annette 315
 Flaubert, Gustave 377
 Fliess, Wilhelm 18
 Fonda, Jane 399
 Forrester, John 162
 Foucault, Michel 92, 98, 126, 166, 167, 195, 196,
 219, 237, 248, 285, 302, 314, 335–337, 341,
 343, 344, 346, 347, 348, 350–352, 354–356,
 358, 363, 415, 420, 421, 441–448, 456

- Franco, Francisco 406
 Franus, Ewa 464
 Fraser, Nancy 177
 Freud, Alexander 18
 Freud, Sigmund 9, 10, 12, 13, 17–21, 23–39, 74, 87, 105, 107, 113, 120, 121, 123, 129, 133, 137, 139, 141, 144, 145, 157–159, 164, 169, 175, 196, 207, 208, 210, 212, 214–216, 229, 237, 239, 241, 244, 251, 257, 261, 265, 266, 268, 274, 276, 278–280, 284, 287, 291, 295, 298, 305–307, 309, 313, 315–318, 321, 328, 329, 331, 333–337, 340, 341, 344–346, 348, 354, 356, 361, 362, 366–371, 405, 409–415, 417–427, 429, 430, 433, 449, 472, 478
 Fukuyama, Francis 48, 77, 94
 Gajda, Tomasz 307
 Gallagher, Cormac 152, 158, 161, 165, 176, 183
 Gane, Mike 442
 Gaulle, Charles de 144
 Gellner, Ernest 80, 334
 Genesko, Gary 185
 Ghandi, Mahatma 386
 Gibson, Mel 155
 Giddens, Anthony 92
 Gitlin, Todd 391
 Glasche, Georg 271
 Glynos, Jason 268, 270, 271, 273, 274, 278, 279
 Głuchowski, Piotr 158
 Godyń, Mieczysław 241
 Goethe, Johann Wolfgang von 244
 Gombrowicz, Witold 343, 459, 465, 467, 472, 473
 Gowin, Jarosław 142
 Górny, Antoni 157
 Grabowski, Janusz 228
 Gramsci, Antonio 266
 Granzotto, Emilia 13
 Gray, Chris H. 323, 324
 Grigg, Russell 130, 159, 164, 171
 Grinberg, Daniel 77, 238
 Grosz, Elizabeth 450
 Grudnik, Krzysztof 409, 414, 415
 Guattari, Félix 30, 87, 175, 185, 186, 187, 333, 337, 349, 350, 417, 418, 420, 424, 428–433, 435–441, 444, 449, 457–459, 461–463, 466
 Guénoun, Solange 361
 Gupta, R. K. 361
 Gusin, Michał 177, 456
 Gut, Przemysław 186, 187, 191
 Guzmán, Abimael 62
 Habermas, Jürgen 64, 84, 271
 Hall, Radclyffe 340
 Halperin, David M. 334
 Hanegraaff, Wouter 406, 407
 Haraway, Donna 324–327, 329, 464, 468
 Hardt, Michael 78, 85, 90, 91, 116, 181, 184, 190, 293, 294
 Hartwig, Julia 474
 Harvey, David 294
 Haussmann, Georges-Eugène 289
 Hazan, Eric 301
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 12, 42, 62, 111, 126–129, 136, 151, 162, 172–176, 178–180, 187, 190, 191, 193–209, 212, 213, 215–217, 219–235, 239, 242, 303, 311, 366, 396
 Heidegger, Martin 42, 111, 178, 233, 266, 387, 394, 465, 471
 Heine, Heinrich 158
 Hendrix, Jimi 388
 Herbert, Zbigniew 97
 Herer, Michał 349, 455
 Herman, Jeanine 163
 Herzog, Annabel 181
 Hitchcock, Alfred 395
 Hitler, Adolf 18, 60, 61, 406

- Hobbes, Thomas 79, 180–182, 191
 Hocquenghem, Guy 337
 Hölderlin, Friedrich 200
 Holland, Samanta 329
 Holton, James 139
 Hołówna, Teresa 347
 Homer 379
 Honneth, Axel 177
 Horkheimer, Max 206, 234, 235, 394
 Horney, Karen 334
 Horolest, Anna 301
 Houellebecq, Michel 144, 145
 Howarth, David 271, 273, 274, 278, 279
 Huntington, Samuel 80
 Hurley, Robert 350, 417
 Huxley, Aldous 389

 Ibn Ali, Zajn al-Abidin 93
 Ionescu, Arleen 246
 Irigaray, Luce 314, 347
 Iwaszkiewicz, Jarosław 171

 Jackson, Michael 41
 Jameson, Fredric 91, 163, 286
 Jan z Salisbury 285
 Janda, Krystyna 399
 Janet, Pierre 411, 412
 Jankowicz, Grzegorz 362
 Jankowska, Hanna 80
 Jaruzelski, Wojciech 57
 Jensen, Wilhelm 362, 367–369
 Jezus Chrystus 72, 101, 102, 113, 114, 155, 230, 397, 398
 Jęczynek, Lech 149
 Jędrzejewski, Sławomir 128
 Jones, Ernest 334, 413
 Joplin, Janis 388
 Jørgensen, Marianne 278
 Joughin, Martin 185

 Joyce, James 155, 156, 183
 Jung, Carl Gustav 108, 335, 412
 Juranville, Alain 310
 Juskowiak, Piotr 292, 293, 294, 296

 Kaczmarczyk, Michał 356
 Kaczyński, Jarosław 142
 Kafka, Franz 108, 193, 289, 387, 396, 463, 473
 Kaliściak, Tomasz 355
 Kałuża, Anna 474, 475, 477, 478
 Kania, Ewa 116
 Kania, Ireneusz 284
 Kant, Immanuel 62, 172, 173, 175, 185, 197, 199, 227, 230, 289, 363, 371, 379
 Kartezjusz 185, 190, 203, 288, 329
 Karyłowski, Tadeusz 18
 Kasperski, Edward 378
 Kellner, Douglas 443
 Kelsen, Hans 33, 181
 Kennedy, Barbara M. 324
 Kennedy, John Fitzgerald 390, 393
 Kęszycka, Helena 351
 Kierkegaard, Søren 176, 200, 222, 254
 Kilmer, Val 391
 Kittel, Maja 382
 Klein, Melanie 74
 Klekot, Ewa 92
 Kline, Nathan S. 323
 Kłoczowski, Jan Andrzej 240
 Kłosiński, Krzysztof 287
 Koestler, Arthur 382
 Kojève, Alexandre 172, 195, 219
 Kolankiewicz, Leszek 454
 Kołakowski, Leszek 186, 188
 Kolbaniuk, Adam 181
 Komendant, Tadeusz 155, 341, 347, 420
 Konieczny, Jacek 104, 165
 Konikowska, Magdalena 285
 Kowaliszyn, Artur 410

- Kowalów, Barbara 308
 Kowalska, Magdalena 301,
 Kowalska, Małgorzata 219, 221, 224, 248,
 387, 421
 Kowalski, Marcin 158
 Koziółek, Ryszard 156, 259
 Krasuska, Karolina 313, 338
 Kreisberg, Alina 283
 Kristeva, Julia 163, 171, 472
 Kropiwnicki, Maciej 92, 155, 229, 231, 234,
 279, 297
 Królak, Sławomir 436, 438
 Krzemieniowa, Krystyna 244
 Kubłaj-chan 283
 Kuhn, Thomas S. 211
 Kupś, Tomasz 172
 Kutyła, Julian 13, 100, 131, 151, 161, 248, 297,
 303, 453
 Kuźniarz, Bartosz 156–158

 Lacan, Jacques 11–13, 21, 23, 28, 32, 39, 41, 42,
 45, 70–73, 85–89, 106, 109, 116, 119–125,
 130, 133, 135–137, 139–144, 146, 150–152,
 155, 156, 158, 159, 161–167, 169–173, 176, 177,
 179, 180, 182–184, 187, 194–196, 202–204,
 206, 207, 210–212, 216, 220, 221, 237–239,
 243, 245–247, 249, 254–262, 265–270,
 273, 274, 278–281, 284–289, 292–294,
 296–299, 302–305, 307, 309, 310, 313, 315,
 318–322, 328, 329, 331, 333, 335–339, 341,
 344–346, 355, 370, 381, 383, 449, 454,
 472, 476, 478, 479
 Lachowska, Dorota 238
 Laclau, Ernesto 65, 177, 266–271, 273, 274,
 278–280
 Landman, Adam 127, 129, 173, 228
 Lane, Christopher 336
 Lane, Helen R. 350, 417
 Lang, Fritz 325, 330
 Lanthimos, Giorgos 149, 150, 161
 Lapping, Claudia 278, 279
 Laurant, Jean-Pierre 406, 407
 Laurent, Eric 308
 Lauretis, Teresa de 340, 341
 Le Bon, Gustave 33, 34
 Le Corbussier (właśc. Charles-Édouard
 Jeanneret-Gris) 288
 Le Guin, Ursula 124, 125
 Lear, Jonathan 150
 Leder, Andrzej 141, 160, 284, 296
 Lefebvre, Henri 283, 294
 Lefort, Claude 266
 Legendre, Pierre 170
 Legeżyńska, Anna 452
 Lenin, Włodzimierz 42, 47, 48, 50, 51, 53, 55,
 56, 61, 62, 67, 69–71, 151, 248, 303
 Lennon, John 388
 Lennon, Kathleen 315
 Lermontow, Michaił 475
 Lerner, Daniel 95
 Leroux, Pierre 396, 397
 Leszczyński, Damian 420
 Leśmian, Bolesław 450, 475
 Leśniak, Kazimierz 197
 Levinas, Emmanuel 221, 222
 Lévi-Strauss, Claude 122, 347
 Lévy, Robert 346
 Lewis, Matthew Gregory 398
 Lilla, Mark 110,
 Lion, Ferdinand 288
 Lipset, Seymour 77
 Locke, John 79
 Lueger, Karl 18
 Luhmann, Niklas 98, 180, 356,
 Lukács, György 386
 Luksemburg, Róża 60
 Luter, Marcin 203–206
 Lyotard, Jean-François 93, 370, 371, 442

- Łukasiewicz, Małgorzata 109, 206, 289
 MacCannell, Juliet Flower 284, 318, 319
 Macey, David 137
 Macksey, Richard 298
 Madej, Wojciech 241
 Madison, James 90, 91
 Magnone, Lena 335
 Majmurek, Jakub 82, 291
 Mały Hans (właśc. Herbert Graf) 298
 Man, Paul de 383
 Mandelsztam, Osip 475
 Manent, Pierre 77
 Manzarek, Ray 389, 391
 Marchart, Oliver 266, 268
 Marcuse, Herbert 19, 196
 Margański, Janusz 110, 144, 436
 Markowski, Michał Paweł 9, 284
 Marks, Karol 23, 42, 46, 52, 70, 92–94, 103, 118, 124, 126–129, 131, 132, 136, 143, 157, 164, 165, 195, 196, 207, 208, 210–215, 217, 220, 234, 239, 310, 347
 Marzec, Wiktor 269, 271
 Mason, Liam 83
 Massumi, Brian 457
 Matuszek, Dawid 156, 168
 Matuszewski, Krzysztof 135, 219, 341, 347
 McNeil, Jean 425
 McQueen, Sean 436
 Méadel, Cécile 117
 Mehlman, Jeffrey 164
 Merleau-Ponty, Maurice 219
 Mesmer, Franz Anton 410, 411, 412, 414
 Miciński, Tadeusz 408
 Miecznikow, Ilia 356
 Mikurda, Kuba 82
 Milbank, John 13
 Miller, Jacques-Alain 13, 153, 159, 163, 261, 262, 292, 296, 304
 Millett, Kate 347, 348
 Milner, Jean-Claude 19
 Miłobędzka, Krystyna 474
 Minsky, Ron 315, 316, 319
 Miszański, Marian 77
 Mizera, Janusz 233
 Miziński, Jan 176, 204
 Möbius, August Ferdinand 231, 233
 Mokrosiński, Łukasz 150, 169, 257, 275
 Mongin, Olivier 295
 Monk, Thelonious 388
 Morrison, Jim 388–391, 393
 Mościcki, Paweł 100, 125, 297, 459, 465, 466, 467, 472, 473, 476, 477
 Mouffe, Chantal 65, 251, 255, 268, 269, 271, 273, 278
 Mozart, Wolfgang Amadeusz 452, 463
 Mubarak, Husni 81
 Multatuli (właśc. Eduard Douwes Dekker) 27
 Murphy, Timothy S. 181
 Mussolini, Benito 17, 406
 Myszor, Wincenty 229
 Myślicki, Ignacy 188
 Nancy, Jean-Luc 266, 399
 Nawratek, Krzysztof 290, 291, 296, 298, 299
 Negri, Antonio 78, 82, 85, 89–91, 116, 181, 182, 184–186, 188, 190, 293, 294
 Neu, Jerome 362
 Newman, Saul 165
 Nicholsen, Shierry Weber 219
 Nederland, William G. 351
 Niemczyk, Wiktor 204
 Nietzsche, Friedrich 111, 178, 213, 289, 366, 404, 468, 469, 473, 474
 Nobus, Dany 281
 Norton, Edward 155
 Norval, Aletta 271

- Novalis (właśc. Georg Philipp Friedrich Freiherr von Hardenberg) 367
- Nowak, Maciej 391
- Nowak, Piotr 139
- Nowicki, Światosław Florian 198, 202, 209, 223, 231
- O'Keeffe, Brian 163
- Oberman, Heiko A. 205
- Obrist, Hans-Ulrich 362, 365
- Onfray, Michel 208
- Orłowski, Hubert 244
- Orwell, George 403–406, 409, 414, 416
- Ostaszewska, Patrycja 308
- Ostolski, Adam 468
- Ostromecka, Helena 211
- Owen, Alex 405, 410, 415
- Palahniuk, Chuck 149, 160
- Parker, Ian 278
- Pascal, Blaise 101, 102, 103
- Pasi, Marco 406, 409
- Paweł z Tarsu 13, 99, 100, 110, 203, 242, 305, 306, 397, 476
- Pawlak, Krzysztof 39, 158, 254, 320
- Pelagiusz 101, 104
- Perrot, Alec Martyn 363
- Petit, Philippe 163
- Phillips, Louise 278
- Picasso, Pablo 386
- Pieniążek, Paweł 91, 125
- Pijnenburg, Joyce 406
- Pile, Steve 283–287
- Pilat, Robert 239
- Piotr Apostoł 102
- Pius XII (właśc. Eugenio Maria Giuseppe Giovanni Pacelli) 406
- Platon 100–102, 110–112, 288, 310, 364, 376, 378, 380
- Pletsch, Carl E. 278
- Pluth, Ed 184
- Plaża, Maciej 91
- Plucienniczak, Piotr 255
- Pol Pot 61, 62, 67
- Polan, Dana 463
- Polo, Marco 283
- Popper, Karl 208
- Potkański, Jan 166, 167, 171, 176
- Potter, Jonathan 278
- Pound, Marcus 12, 13
- Pritchard, William H. 404
- Prokopiuk, Jerzy 133, 316
- Proust, Marcel 386
- Przybylski, Ryszard 464
- Przybyłowska, Maria 349
- Pseudo-Longinos 386
- Puységur, Amand-Marie-Jacques de Charnet 411
- Rabaté, Jean-Michel 336
- Rabeharisoa, Vololona 117
- Rancière, Jacques 35, 92, 131, 132, 136, 137, 297, 298, 301, 361–371, 373–379, 381, 396–401
- Rank, Otto 334
- Rasiński, Lotar 274, 279, 420
- Ratajczak, Mikołaj 181, 184, 186
- Reich, Wilhelm 19, 196, 412, 433
- Reik, Theodor 426
- Reinhard, Kenneth 476, 478
- Reszke, Robert 20, 28, 141, 145, 159, 166, 214, 244, 249, 251, 284, 287, 348, 362, 367, 414, 417, 418, 422
- Rewers, Ewa 286, 289, 290, 295
- Ricœur, Paul 237
- Rifkin, Jeremy 116, 118
- Rockhill, Gabriel 297
- Rogalski, Dariusz 348
- Roggero, Giggi 83

- Rose, Julie 132
 Rosenzweig, Franz 222
 Rosiek, Stanisław 467
 Rosiński, Tomasz 225
 Roudinesco, Élisabeth 166, 249
 Rousseau, Jean-Jacques 152, 181
 Rozental, Mark 128
 Ruppert, Peter 325
 Rushdie, Salman 386, 395
 Rymkiewicz, Jarosław Marek 449, 450–478

 Sacher-Masoch, Leopold 187, 425
 Sade, Donatien Alphonse François de 155
 Sadger, Isidor 334
 Salazar, António de Oliveira 406
 Salecl, Renata 85
 Salwa, Mateusz 354
 Santner, Eric L. 350, 476, 478
 Sartori, Giovanni 77
 Sartre, Jean-Paul 219, 249
 Sassen, Saskia 116
 Sato, Yoshiyuki 237
 Saussure, Ferdinand de 85, 144
 Saussure, Raymond de 410, 412
 Schiller, Friedrich 379
 Schlegel, Friedrich 383
 Schmitt, Carl 140, 171, 173, 181, 190, 255, 266
 Schneider, Joseph 329
 Schnitzler, Arthur 335
 Schönberg, Arnold 222
 Schopenhauer, Arthur 361, 366
 Schreber, Daniel Gottlieb Moritz 350
 Schreber, Daniel Gustav 351
 Schreber, Daniel Paul 347–358
 Schroeder, Jeanne Lorraine 173
 Sebald, Winfried Georg 108, 109
 Sedgwick, Eve Kosofsky 337
 Seem, Mark 350, 417
 Sellers, Susan 458

 Sennett, Richard 285
 Sharpe, Matthew 11
 Sheridan, Alan 39, 120, 150, 279, 281, 321
 Siemek, Marek Jan 224, 235, 383, 394
 Sienkiewicz, Henryk 251–253, 255, 259, 260
 Sikora, Tomasz 341
 Sikorski, Janusz 244, 376, 387
 Simmel, Georg 289
 Skinner, Quentin 181
 Sloterdijk, Peter 92, 99, 111–113, 144–146
 Sławek, Tadeusz 251, 286, 287, 290, 291, 295, 467
 Sofokles 242, 317
 Soja, Edward 283, 294
 Sokrates 111, 310
 Sommers-Hall, Henry 221
 Sosnowski, Maciej Adam 222, 233
 Soudière, Martin de la 363
 Sowa, Jan 77, 82, 92, 161, 363
 Spacey, Kevin 155
 Spielberg, Steven 159
 Spinoza, Baruch 79, 181, 182, 185–188, 190, 191
 Squires, Judith 324
 Stalin, Józef 42, 60, 61, 68, 69, 386
 Staroń, Andrzej 31
 Starowieyski, Marek 229
 Starr, Peter 164
 Stavrakakis, Yannis 10, 164, 267–272, 274, 279, 280
 Steiner, Jürg 84
 Stevenson, Robert L. 342
 Stiegler, Bernard 291
 Stomma, Ludwik 115
 Stone, Oliver 389–393
 Strachey, James 316, 317
 Strauss, Leo 139
 Strawiński, Igor 386
 Stroiński, Maciej 472

- Sugiera, Małgorzata 242, 338
 Swedlow, Wesley C. 171, 182, 184, 189, 270
 Swyngedouw, Erik 295
 Szabazi, Szalom 193
 Szacki, Jerzy 112
 Szadkowski, Krystian 161
 Szekspir, William 241, 245, 247, 250
 Szelewa, Barbara 234
 Szkudlarek, Tomasz 177
 Sztandar-Sztanderska, Karolina 43

 Ściegienny, Andrzej 204
 Ślusarski, Sergiusz 181
 Świeściak, Alina 451, 467, 474, 475, 477, 478
 Świetlicki, Marcin 237

 Takemitsu, Toru 452, 453, 463, 477
 Tanalska-Dulęba, Anna 238
 Tarkowski, Andriej 216
 Tausk, Victor 334
 Tegnerowicz, Jolanta 116
 Tischner, Józef 471
 Tiutczew, Fiodor 475
 Tomasz Apostoł 229
 Tomasz z Akwinu 101
 Torfing, Jacob 271
 Trocki, Lew 60
 Trznadel, Jacek 392
 Turczyn, Anna 162
 Turgieniew, Iwan 244
 Turner, Bryan S. 445

 Uniejski, Marek 414

 Vanhanen, Tatu 77
 Verhaeghe, Paul 281
 Vernant, Jean-Pierre 112
 Vico, Giambattista 379
 Vidal, Gore 158

 Virno, Paolo 78, 79

 Waga, Jacek 13, 159, 262, 292
 Warminski, Andrzej 383
 Warner, Daniel 453
 Waśkiewicz, Andrzej 181
 Weber, Guido 353
 Weber, Max 176, 203–205, 208, 276
 Werfel, Franz 335
 Wergiliusz (właśc. Publius Vergilius Maro) 18
 Wetherell, Margaret 278
 White, Hayden 390, 391
 Wichrowski, Marek 77
 Wilczyński, Grzegorz 122
 Williams, Raymond 377, 378
 Wirpsza, Witold 474
 Wiśniewski, Mikołaj 139
 Wittgenstein, Ludwik 266
 Wittig, Monique 314
 Wojda, Dorota 451, 459, 470, 471, 472, 478
 Wolfe, Charles T. 185
 Wollheim, Richard 362
 Wolter (właśc. François-Marie Arouet) 300
 Wołczek, Magdalena 453
 Woodrow, Wilson 17
 Woźniak, Monika 122
 Woźniak-Łabieniec, Marzena 464
 Wright, Elizabeth 320
 Wróbel, Szymon 13

 Yeats, William Butler 403–406, 414

 Zakaria, Fareed 77
 Zapatero, José Luis Rodríguez 93
 Zedong, Mao 42, 386
 Zieliński, Piotr 149
 Ziółkowska, Anna 43
 Znamierowski, Czesław 181
 Zohn, Harry 388

- Zuckerberg, Mark 164
- Zupančič, Alenka 139, 144, 146
- Żeleński-Boy, Tadeusz 102, 103
- Żwikiewicz, Wiktor 158
- Żychliński, Arkadiusz 112
- Žižek, Slavoj 11–13, 39, 40, 41–59, 61–64, 66–74, 82, 85, 89, 90, 106, 107, 109, 110, 131, 139, 144, 151, 152, 155, 157, 158, 160, 161, 184, 215, 216, 219–235, 248, 255, 294, 298, 302, 303, 321, 322, 327, 362, 374, 376, 381, 383–385, 393, 397

Redaktor
Justyna Mroczkowska

Zdjęcie na okładce
„Zip 001” by david pacey / www.flickr.com

Projekt okładki i łamanie
Kamil Gorlicki

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-379-3
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-380-9
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 30,75. Ark. wyd. 27,0.
Papier offset kl. III, 90 g. Cena 54 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o. o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

[Kup książkę](#)

Polityczność psychoanalizy

Freud – Lacan – Žižek

Więcej o książce

CENA 54 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-380-9

[Kup książkę](#)